

LA PÈRDUA DEL DR. JAUME PLANAS I GUASCH. ENS HA DEIXAT UN HOME BO

Josep Carrière i Pons
Acadèmic numerari

Un bon amic és un bé escàs que se'ns dóna alguna vegada en el nostre pas per aquesta terra. La seva possessió és un fet que acceptem amb plaer en el dia a dia, però la seva pèrdua ens confronta amb una realitat dolorosa, que ens fa meditar profundament sobre el que aquella persona representava per a nosaltres, i això fa aflorar en nosaltres sentiments, fins al moment, impensats.

En ple estiu, el dia 20 d'agost de 2004, ens va deixar el nostre bon amic el Dr. Jaume Planas. La seva partida va esdevenir amb la discreció pròpia de com havia viscut, quan gairebé tot-hom estava de vacances estivals.

Em produeix una veritable emoció fer avui una glossa de la vida del Doctor Planas i agraeixo al Dr. Jacint Corbella, el nostre Vicepresident, haver-me fet aquest sensible encàrrec.

El Dr. Jaume Planas ha desenvolupat una ingent labor assistencial, acadèmica i humana en la seva vida. La nostra Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya ha estat obsequiada amb un membre de primera categoria que li ha donat esplendor.

En Jaume Planas va néixer a Barcelona el juliol de 1915. No va tenir antecedents familiars en medicina.

Amb un impuls netament vocacional, va cursar els seus estudis a la Facultat de Medicina de Barcelona (Promoció del 1940) i es va graduar com a llicenciat amb la qualificació d'excel·lent.

La carrera es va veure interrompuda per la Guerra Civil, quan estava fent el quart curs. Al servei d'urgències, juntament amb els doctors Piulachs, Broggi, Massons i Usúa, va estar treballant incansablement, curant els ferits que venien del sagrant conflicte.

El mes de febrer de 1943 va guanyar per oposició la plaça de metge intern del Servei de Cirurgia d'urgències de l'Hospital Clínic, amb el Prof. Pere Piulachs.

Durant els cursos 1943-44, 1944-45, 1945-46 i 1946-47, va ser professor ajudant de les assignatures de terapèutica quirúrgica, patologia quirúrgica II i patologia quirúrgica III.

Per la seva actuació com a professor ajudant en el curs 1945-46, va obtenir el premi atorgat per la Facultat de Medicina de Barcelona als professors ajudants que més es van distingir en les tasques de càtedra.

Va obtenir el grau de Doctor en Medicina i Cirurgia amb la qualificació d'excel·lent. L'any 1947, va defensar la tesi a Madrid sobre: "Les Amputacions en Cirurgia d'Urgència".

Va ser membre col·laborador de la "Revista Española de Reumatismo y Enfermedades Osteoarticulares", fundada a Barcelona el 1945.

Va patir una radiodermitis a la mà a conseqüència del seu treball fent reduccions de fractures a sota de la pantalla radioscòpica. Podem fer-nos càrrec del sofriment que podia representar per a un home jove i amb vocació aquesta malaltia, que a més de presentar la possibilitat de canceritzar-se interferia en tots els projectes i els somnis professionals de la seva vida.

La solució d'aquest problema la va cercar i la va trobar amb el Dr. James B. Brown, que el va operar a Saint Louis, Missouri, als Estats Units, on va viatjar per iniciativa pròpia.

Va afrontar un procés quirúrgic dolorós i recuperador en la soledat més absoluta. M'entendreix pensar en el jove Jaume Planas als Estats Units, fent equilibris amb la seva economia, jugant-se el futur professional en una intervenció i amb l'enyorament propi de trobar-se lluny dels seus, ja que en aquells anys Amèrica es trobava molt distant de casa, si bé tenia la valentia i l'austeritat que sempre el van caracteritzar per superar aquests durs moments.

Als Estats Units va descobrir ies possibilitats i el futur de la cirurgia plàstica i reconstructiva. Amb aquest nou horitzó, gràcies a la malaltia que va patir en la seva pròpia persona, va reorientar les seves passes dins de la medicina i es va decidir per la cirurgia plàstica.

El mes de febrer de 1947, el *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* li va concedir una beca per a l'estudi de la cirurgia plàstica als Estats Units de Nord-Amèrica. També es va presentar a un concurs de beques pensionades ofertes per la Fundació del Amo de Los Àngeles, Califòrnia, on va obtenir una beca de 12 mesos de duració. La seva formació la va aconseguir assistint als serveis d'urgències de cirurgia plàstica amb els professors següents:

- Prof. Neal Owens, Tulane University (Nova Orleans).
- Prof. Waldemar Metz, Carville National Leprosy, Louisiana State University (Nova Orleans).
- Prof. Alton Oschner, Oschner Clinic (Nova Orleans).
- Prof. Wilray Blair, Washington University, Barnes Hospital (Saint Louis).
- Prof. James B. Brown, Washington University, Barnes Hospital (Saint Louis).
- Prof. Sterling Bunnell, Stanford University (San Francisco).

- Prof. Warren Pierce, Saint Francis Hospital (San Francisco).
- Prof. E. Smith, Saint Vincent Hospital (Los Àngeles).
- Prof. Herbert O. Barnes, Hollywood Hospital (Hollywood).
- Prof. K.L. Stephenson, Santa Barbara Clinic (Santa Barbara).
- Prof. Allen i Prof. Koch, Northwestern University (Chicago).

El Prof. Sterling Bunnell, de San Francisco, li va sol·licitar la traducció a la llengua espanyola del seu llibre *Surgery of the Hand*, treball que va ser dut a terme i publicat a Barcelona l'any 1951 (Editorial J. Janés). Va tenir un gran èxit editorial i ha servit com a text de consulta per a diverses generacions.

Des de 1949 a 1953 va actuar com a Cap del Departament de Cirurgia Plàstica de la Càtedra de Patologia Quirúrgica II (Prof. Piulachs).

El gener de 1953 ingressà com a Cap del Departament de Cirurgia Plàstica i Reconstructiva en el Servei de Patologia Quirúrgica (Prof. R. Arandes).

A més, va ser Cap de Cirurgia Plàstica dels hospitals següents:

- Hospital de Ntra. Sra. del Sagrat Cor de Jesús (Barcelona).
- Hospital Sant Pere Claver (Barcelona).
- Hospital de Sant Joan de Déu (Manresa).
- Clínica Barraquer (Barcelona).

Va ser professor de cirurgia plàstica de l'Escola Professional d'Urologia de Barcelona (Prof. S. Gil Vernet); director del *Centro de Quemados y Departamento de Cirugía Plástica de la Seguridad Social* (Barcelona); professor associat de cirurgia plàstica de la Universitat de Navarra, nomenat el 26 de febrer de 1985; professor associat de cirurgia plàstica de la Universitat Autònoma de Barcelona, i professor del Diploma Universitari de Patologia Mamària, Facultat de Medicina, Universitat de Barcelona.

Una llarga i fecunda vida en una persona com el Dr. Planas dóna per a molt, però la seva millor obra va ser la creació i la construcció, el 1971, de la Clínica Planas de Cirurgia Plàstica i Estètica, a Barcelona, exemple de modernitat, d'eficiència i d'estil.

Aquest gran esforç el va fer juntament amb la seva encantadora esposa i companya ideal, Montse Ribó. Ambdós, a més de ser un matrimoni exemplar i pares excel·lents de tres fills, van fer un binomi que es potencià i al qual podríem qualificar de veritable sinèrgia, amb una capacitat creativa i una eficiència incomparables.

La idea central que el va impulsar a fer aquest esforç va ser la necessitat de practicar una medicina científica, fer un treball amb equip i desenvolupar una labor docent per a l'especialitat. Amb aquesta finalitat, la va dotar de cinc places permanents de residència per a la formació d'especialistes de cirurgia plàstica. Cal dir que l'*Educational Foundation for Plastic Surgery*, als Estats Units, recomana la Clínica Planas com a centre de formació d'especialistes.

El 1990 creà la Fundació Jaime Planas, per donar continuïtat a la tasca d'investigació i de docència que desenvolupava la Clínica Planas.

A la seva Clínica, s'han celebrat cursos internacionals de cirurgia plàstica i estètica, amb assistència dels millors especialis-

tes del món. El resultat sempre ha estat d'una assistència massiva, comparable a un congrés de categoria internacional. De les organitzacions privades, la biblioteca monogràfica de la Clínica Planas és una de les més extenses del món, en l'especialitat.

Va formar un gran nombre de residents brasilers, que han creat la *Sociedad Jaime Planas de Cirugía Plástica*, l'any 1983, a la ciutat de Curitiba (Brasil) i que, posteriorment, també es va reunir a Mallorca l'any 1987.

Ha estat membre de més de 35 societats científiques, entre elles la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, a la qual va accedir com a membre numerari l'any 1993.

Amb una incansable activitat científica, va publicar més de 250 articles i col·laboracions de capítols a diversos llibres, ponències a congressos, conferències, vídeos i cursos d'especialització.

En matèria de praxi clínica, va estructurar tècniques protocol·litzades per als procediments quirúrgics, amb projecte preoperatori i mètode a seguir.

Va descriure un mètode original, d'hemostàsia amb epinefrina en les intervencions de rinoplàstia, mètode seguit per col·legues a Amèrica i Europa, com van tenir l'oportunitat de comprovar personalment a Munic, Alemanya.

També va descriure un mètode de cirurgia funcional del llavi per tractar el que va definir com a síndrome de Louis Armstrong, en pacients músics, que tocaven la trompeta.

El Dr. Planas pertanyia al tipus de persones que, després d'haver-les conegut, no cauen en l'oblit sinó que passen a formar part del grup de persones inoblidables, que queden en el nostre record.

Alt de complexió, amb una cadència de moviments elegant i exquisidament educat, conversar amb ell era un gran plaer, probablement perquè, a més del fet que el seu discurs era interessant, escoltava amb una gran atenció el seu interlocutor, amb qui generava un sentiment de complicitat. La seva mirada era serena i franca, tenyida d'una certa candidesa juntament amb una àvida curiositat per tots els aspectes de la vida.

Quan comentava amb en Jaume Planas alguna atenció o favor que havia fet a algun alumne, ho minimitzava; però, si el comentari era sobre quelcom que ell havia ensenyat, s'il·luminava i se'n alegrava que el seu missatge s'hagués aprofitat per millorar. Paternal i bondadós, aquestes eren les qualitats que més el caracteritzaven, tenia una gran bondat.

Desgranant els dies de la seva malaltia, vaig tenir l'oportunitat de parlar moltes vegades amb en Jaume i en cap moment va sortir una sola queixa de la seva boca. Sense ignorar la gravetat de la seva situació, obsequiava als visitants amb el seu somriure obert i s'interessava vivament per tot el que els atenyia.

Va assumir la malaltia com un ésser conscient i amb una fortalesa fora de l'habitual. Parlant amb alguns dels seus col·laboradors, van fer-me el comentari que els havia fet una visita i

que, amb paraules subtils, es va acomiadar de cadascun amb un missatge personal de gratitud.

Aquesta generositat de tracte la va prodigar constantment amb la seva família. A la vegada, Montse, la seva esposa, i els seus fills, Jordi, Gabriel i Xavier, juntament amb les seves esposes, van suportar aquests moments amb un tacte, una abnegació i un amor que van ser un veritable bàlsam per a la seva malaltia.

Va dur a terme una tasca molt ben feta i el seu projecte continua. Actualment la Institució Clínica Planas resta sàviament administrada per la seva esposa, Montse Ribó, i el seu fill, Xavier Planas, que fan equip en la direcció de la Institució. Els fills

Jordi Planas i Gabriel Planas comanden el component mèdic-assistencial i acadèmic, juntament amb un brillant equip de professionals en les diferents branques de l'especialitat, que segueixen la nissaga i la filosofia del seu fundador.

Perdre un amic ens fa aparèixer un buit creat per la seva falta, però si aquesta pèrdua es produeix després d'una vida rica, llarga i esplèndidament aprofitada, aquest buit es veu ocupat per l'estela de bones accions que ha deixat el seu pas per aquesta terra. Això genera un cert sentiment de conformitat. Davant d'aquest llegat, l'únic que em queda per concloure aquest acte de record emocionat, és dir que ens ha deixat un home bo.